SOÓS ZOLTÁN EGYSZER VOLT ORENBURG

„Megbízom Soós Zoltán elvtársat, hogy az Orenburgi Gázvezeték Építkezés magyar szakaszán anyaggyűjtést végezzen, s élményanyagát hasznosítsa alkotói tevékenysége során...

...Engedélyezem továbbá, hogy Soós Zoltán, a Létesítményi Főigazgatóság tudomásával, a szovjet hatóságok által engedélyezett útvonalakon – ösztöndíjas ideje alatt – szabadon mozoghasson...

Az ORENBURGI IGAZGATÓSÁG vezetője."

„Az 1420 milliméter átmérőjű, 2750 kilométer hosszú csővezetéket a szovjet, bolgár, csehszlovák, lengyel, NDK-beli és magyar munkások 168 vízi akadályon, 180 kilométer mocsáron vezették át.

22 kompresszorállomás biztosítja az állandó 75 atmoszféra nyomást.

A vezeték évente 28 milliárd köbméternél több gázt szállít majd az európai szocialista országoknak."

A vezeték 1975-től 1978 végéig épült. Vonalvázlata a borító belső oldalán található.

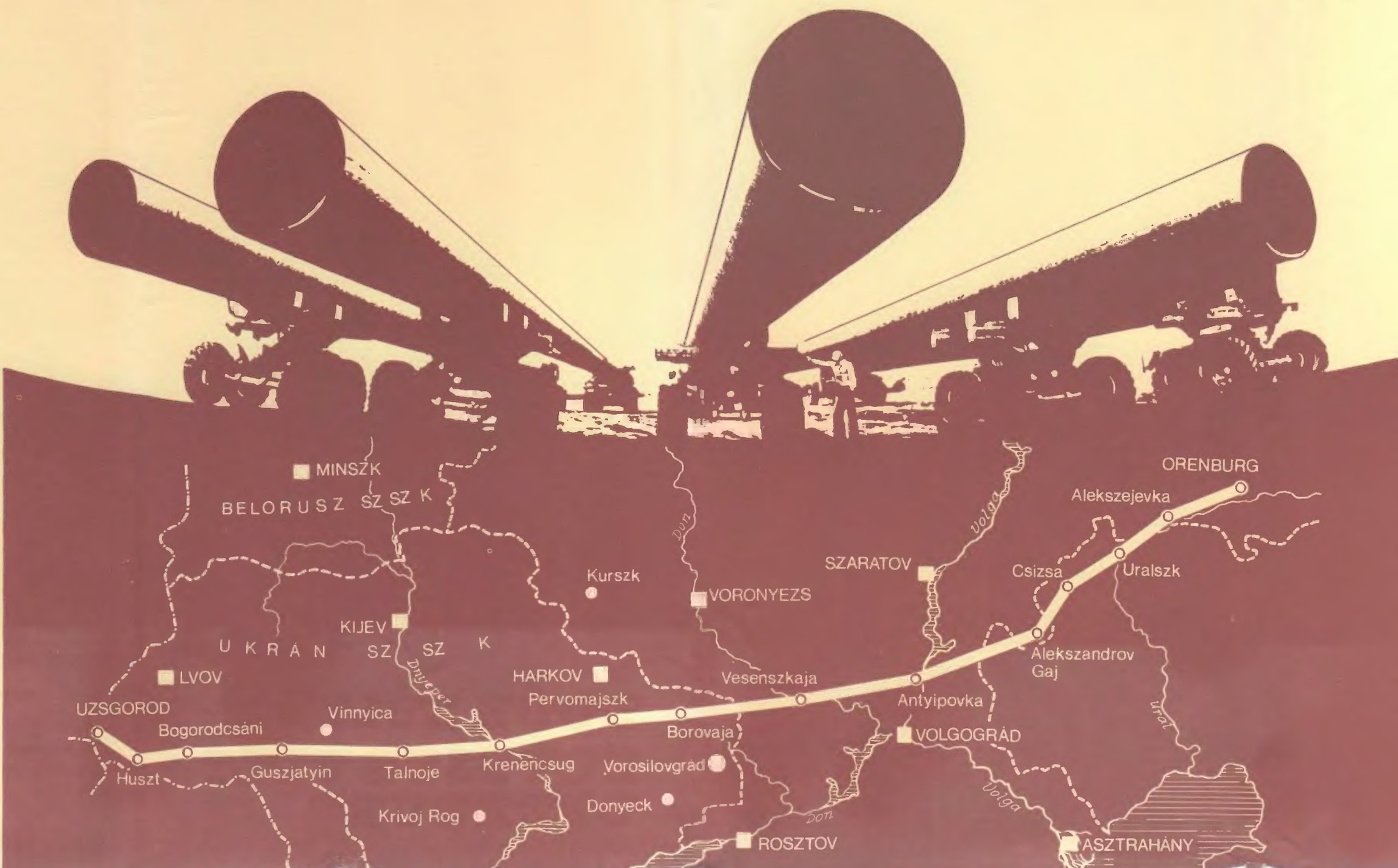
MINSZK
BELORUSZ SZ SZ K
UKRÁN SZ SZ K
KIJEV
LVOV
UZSGOROD
Bogorodcsáni
Huszt
Guszjatyin
Vinnyica
Talnoje
Krenencsug
Krivoj Rog
Dnyeper
Kurszk
HARKOV
Pervomajszk
Borovaja
Vorosilovgrád
Donyeck
Don
VORONYEZS
Vesenszkaja
ROSZTOV
SZARATOV
Antyipovka
VOLGOGRÁD
Volga
Csizsa
Alekszandrov Gaj
Alekszejevka
Uralszk
ORENBURG
Ural
ASZTRAHÁNY

SOÓS ZOLTÁN

Egyszer volt Orenburg

SOÓS ZOLTÁN

Egyszer volt Orenburg

ZRÍNYI KATONAI KIADÓ
BUDAPEST, 1984

A borítórajz

DÀVID NAGY LÁSZLÓ

munkája

© Soós Zoltán, 1984

Ajánlom ezt a könyvet
a volt „orenburgiaknak”.

A VAJDA FÁJA

A BOGORÓI KOMISSZÁR MONOLÓGJA

Településünktől, meglehet, kétezer
kilométer az Urál menti város:
ha munkahelyünk felől kérdezel:
orenburgiak vagyunk! – így szokásos
jelezni ezt a kemény életet,
amit mi élünk, távol a hazától.
„Megválogatva" jöttünk, tisztelet
szitált reánk a szónokok szavából.
És így neveznek szomszédok, komák,
a heccelődők is – de kit zavarnak?
Hisz hajdan magyar vöröskatonák
teremtették meg a szovjethatalmat
ott, a városban, ahol azelőtt
– a kitörni kész feszültségbe dermedt
olajmezők fölött – kereskedők
vagyont érő prémekkel üzleteltek.
Közünk van hát ez új életre kelt
névhez – még akkor is, ha gúnnyal ejti,
ki induláskor fennen ünnepelt,
ki nagy dumáját szépen elfelejti,
s ki sajnált minket „mérhetetlenül"
– furikázgatva flancos kocsijával –,
s most munkánk, javunk hogy beteljesül:
irígykedéstől pukkadozva szájal.

Bolond világ: ma bennünket szapulni
főnöki vicc lett, úri sport, divat.
Kezdetben büszkén, ma már kesernyésen
mondjuk otthon: mi, orenburgiak!

A VAJDA FÁJA

Harminchét fokban, ember-nyelő hóban
döntötte a fát kilenc kun favágó.
Ünnep környékén kedvük lankadóban:
dercés a lélek, távol a családtól.
Jussát az erdő könnyen nem ereszti,
de tisztást várnak a földkotró gépek!
Ünnepet ülni, pulyát fegyelmezni,
kéri kilenc kun, hogy hazamennének.
Telepi főnök: ezüstfejű Vajda
(ragadvány-cím ez – igaz neve: Németh)
véli, hogy otthon vész a kilenc balta,
s vétója visszatartotta a népet!
– Vágták az erdőt, még nem is morogtak,
ám olyan irtást nem látott a környék:
motor visított, fémfogak ropogtak
törésig! Mintha sorsukat gyötörnék,
úgy hadakoztak a Zbrucs folyó partján,
ádáz iramuk legenda azóta:
pökhendi tölgyek, szívóskodó gyertyán-
vitézek dőltek, fulladtak a hóba!
– Tavaszra fátlan, tar lett a vidék – de
a pucér puszta közepén egy gőgös,
magányos szálfa nyújtózott az égre
fenyegetően, vén volt és göcsörtös.
Jön ám a Vajda, kerüli nevetve,
fölötte vastag, gallyazott faágak,
évődve-félve néz a kun szemekbe:
„Hát ez itt mire?" – „Mire?! Hát magának!

Helyén ma már bőgő kompresszorok
űzik a földgázt csőkígyóba zárva –
emlékeinkben csak ott ácsorog
a hajrá jelképe: a Vajda Fája!

CSAK EZT A GESZTUST

Ha szemközt fényszóró kacsint
– nem hecc az, nem is vészjel –,
felágaskodik válaszul
a volánt tartó kézfej.
Tereljék utunkat hegyek
vagy orkán verte puszták:
a pilóták e gesztusok
játékát meg nem unnák.
Szélvédőnkön útengedély:
magyar vagy, azt virítja,
s ezerszer villantsz, integetsz
e fáklyás kis papírra.
– Hej, embert újjáalkotó
kapcsolatok varázsa:
haverként, ismeretlenül
köszönsz a kinti társra.
Hírt adsz, hogy minden rendben, a
család jól van, a munka
halad, szégyent nem hozhatunk
a hazára s magunkra.
Jelzed: ha gond búsítaná,
ha lelki, ha akármi –
KISÜGY! – vagyunk itt magyarok
gyógyító írt találni!
Kullancs-társak és diplomás mihasznák,
a fejben-zsebben motozó pimaszság
karantén-láncát tépve, szétszakítva –
csak ezt a GESZTUST tudnánk hazalopni.

BONYOLULT A VILÁG

Azt nyökögöd: bonyolult
a világ? – Faszikám,
sikerült bizonyos fene
régi uraknak s új uracsoknak
összekuszálni.
Színeit, elfelező
kontúrjait is fondorlatosan,
sunyin átmaszatolták
hóka-lilára.
Működtetik egyre a
vak meszelőket,
a pemzli-fejű janicsár-
hadakat bevetették:
álcázni a gangraenát,
az üszök-feketét,
s vele párban
gyanús hitelű csali-színné
átpamacsolni a tiszta-fehéret.
– Azt nyökögöd: bonyolult
a világ, majd
szerte-nyekerged, hogy
szövevényes képlete
kerget a gázvezetékhez:
a kétkezi munka lenézett
sánca mögé menekültem.
Meglehet, édesöcsém,
hisz a VÉGEKEN én az
alap-magyarázatokat
kutatom, ahol is még

látni a vad-feketét
s makulátlan a
tiszta-fehéret.
Meglehet: ott a világ is
másképpen bonyolult,
hiszen arra nem tekeregnek
a hivatalos agy-programozók,
meg az összekuszálók,
a pemzli-fejűek, a szarkeverők.
– Végezetül, ama kárpátok-
beli „sáncra" kiállva,
és letekintve az általad
emlegetett micsodára:
mondhatom, édesöcsém,
a TE hóka világod
nem bonyolult, hanem éppen
mani-de-mani-de
manipulált!

KESERGŐ

Jaj, engemet az ívek elkerülnek!
Bár kimondottan entellektüel
cifrákkal rónám szignóm, ha tüzel
a tiltakozás lángja, ha feszülnek

bennem a gőzök. S midőn felkavarta
eminens pipik mély lelkét nevem,
hogy alélnának: „Hős-egyetlenem!
ki kézjelével ezt meg azt acharta!"

Szent pusmogás tárná fölém a szárnyát,
s nem Guszjatyinban taposnám a dágványt:
Párizsba szállnék, én, boldogtalan!

Nem saját pénzen utaznék Kubába:
Főfej hívatna – kissé gazsulálva:
Mit tehet értem? Hogy érzem magam?

avagy utólagos magyarázatok a szerző Pohárköszöntő című verses füzetkéjéhez, amelyet a Magyar Vöröskereszt Alkoholizmus Elleni Országos Bizottság Titkársága jelentetett meg ízléses propagandakiadványként

AZ ELSŐ

fülszöveg egy megtért alkoholista viszontagságainak ironikus és egyben magasztosan hazafias összegzése: borissza hazánkban négykézláb bóklászó szesztestvérek okulására

Testvéreim, a honfi-láz hevében!
Én, rút bitang, tétova renegát,
hozzátok szólok, én, kit eme tósztra
a nemzet-féltés gondja delegált:
– Igyatok, édes haverok, akikkel
egy szeszakolban tintáztam imént;
igyatok, hazám fiai: cseresznyét,
konyakot, rumot, igyatok, miként
vedel az is, ki eltilt a piától
– csak zugban, potyát, s markába nevet –
igyatok, hazám leányai! Keccsel
túlgurgulázni a férfinemet!
– Ne áztassa el a tószt igazát, hogy
társatok antipiást alakít.

(Szeretnék gödény-gigámon lecsurgott
pénzemből visszanyerni valamit.)
Ti tudjátok: én megittam a részem:
egy deficites középüzemet
gatyába rázna ára. Így a kocsma-
ajtón kívülről zeng az üzenet:
Igyatok csak! Példám követni vétek!
(Az *„Antetil"*-t bár régen nem szedem.)
Mit évente dacosan megpiáltok:
azt féltem én, a sok-sok milliárdot!
Hisz koldusbotra jutna nemzetem!

A MÁSODIK

fülszöveg az ELSŐ *nyomatékos kiegészítése, a bogorodcsáni magyar kubikosok kifejezett kívánságára, sőt követelésére! Íródott az általuk közölt vérlázító példák, adatok, instrukciók felhasználásával*

Ha van a földön humanizmus:
ti vagytok, igaz humanisták,
űzött-szemű konok piások,
nyilvántartott nemzeteltartók.
Önmagatokat nem kímélve,
veszni hagyva szűkebb családot,
áldoztok naponta a pultok
semmi-sem-elég pléh-oltárán,
áldoztok, hogy kellő pompával
rázhassa
rongyait
a nemzet.

Halálfélelmes izzadások,
rohadt hajnali reszketések
kínzatásától meggyötörve
kocogtok, ha nyitnak a kocsmák,
a fásult korai közértek,
s adóztok, mert a gazdasági
mérleg titokban így oké!
Így jut flancra a termelőnek,
csalásra-kegyes csaposoknak,
sufnik híznak villa-csodákká,
hivatalnokok smúzolhatnak
a törvényes semmittevésben;
így jut álca-téma magasabb
szférák-béli iszákosoknak;
ápolóknak kondi: szabódó
szátokba tuszkolni a gyógyszert;
így ibuszozhat Indiába,
Brazíliába Professzorkám;
hivatásos lebeszélőknek
így jut bér, biztos munkahely.
– Micsoda
csendes
cinkosság ez!
„No, szokjatok le, szokjatok le!" –
biztatnak ők, bedobva mindent:
kicsi pénzt és nagy handabandát.
Ám tudják jól (amit már én is),
hogy a tütükék önköltsége
röhögtetően elenyésző;
ők tudják jól: ki nem AKARJA
hazáját csődbe vinni, kérlek,
– zártosztállyá válhat az ország –
ti akkor sem hagyjátok abba.

– Hát semmi vész, hisz humanisták
vagytok, sőt, szentek: nem pofáztok.
Ha fennkölt fórumok fülébe
kéne harsogni bajainkat:
ti megadóan
könyökölve
söröskorsókkal feleseltek.
Ó, semmi zűr: a hihetetlen
hírre is csak hümmögtetek, hogy:
én, *szeszek elkötelezettje*
– áttörve minden határzáron –
ez őrült adózás elől a
józanok közé emigráltam!

NEM ÉRTEM!

Kitől tanulta, édesistenem,
kitől jussolta ezt a pózt? – nem értem.
Őseitől? – hisz azok nincstelen
senkik voltak a dzsentrik tenyerében.
Kiket majmolt az ifjú kubikos,
hogy *névnapi fogadást* rendezett, sőt:
hucul leányzó kecsesen-gacsos
topánkáiból itta ki a pezsgőt?!
Kitől tanulta kubikos-öcsém,
hogy százrubelest fűzzön a vonóba,
s az ácsingózó huszti vár tövén
csak neki zengjen a szabolcsi nóta?!
S mi késztette a helyi muzsikást
pitymallatkor, hogy agyagdombra üljön,
s urassá téve a lapátolást:
a száz rubelért tovább hegedüljön?!

Nem értem! Tettét hogyan magyarázzam?
Kinomra melyik intézmény felel?
Takarékos, kis puritán hazánkban
a rongyrázást kiktől leshette el?

MULAT A VEZÉR

Pitymallat égi ablakot pucol.
Javában alszik még magyar, hucul.
A hegygerincen bíbor ámulat:
– haj, ha-ha-hajnal,
főnöki dajdaj –
a Vezér ébren, a Vezér mulat!

A nagy „miting"-nek régen vége, hisz
ittak már egymás tyúkszemére is,
a java elment, negyven tószt remeg
gyomrukban: vodka–barack-egyveleg.
Csak az maradt itt, ki kegyet remél:
– haj, ha-ha-hajnal,
főnöki dajdaj –
sameszaival mulat a Vezér!

A „druzsba-asztal" romjai felett
bigyeredik a „népi" lelkület,
a póz, a pohos virtus, a szerény:
„alulról jöttem, és ki vagyok én?"
s a fülbe dzsentris cifrákkal nyilall:
„Latorca partján" „Schneider Fáni"-val.
„A balos élet legyen szomorú!":
– haj, ha-ha-hajnal,
főnöki dajdaj –
háttér-kórus a samesz-koszorú.

Míg hódolattal tercelnek neki:
a dalárdát a frász kerülgeti,

álmatlanságtól égnek a szemek,
bőgnek, nehogy elszenderedjenek:
hátha lecsöppen valami mesés
előny, kiváltság, előléptetés.
Képzeletben mind agyonverte már,
de – jaj – nótára nóta licitál!
Vesztük lenne a megtört hangulat:
– haj, ha-ha-hajnal,
nincs-vége-dajdaj –
mulat a Vezér, a Vezér mulat!

RÉZORR

Hogy hüledezve tátottam a számat,
bocsáss meg nékem, Rézorr, jóbarát:
a magamfajta – itt a magyarázat –
hozzád hasonlót álmában ha lát.
– Vigadtunk rég-volt Galícia földjén,
„Bogoró"-telep harsány C-során.
Családapák, mint megannyi süvölvény
petárdáztak – vagy néztek tétován.
Gyertyát rügyeztek a fenyőfaágak:
megszokottan nyúltál a *sztogramm*ért,
Kutyáék bányász kompániájában,
bepityókázott, víg cimboraként.
Felesleges volt firtatnom, ki volnál
civilben, hiszen vallott a kezed.
Recés körmöt, kérges dudort a polgár
nemigen tűr, az más gyülekezet.
Darukötöző nem lehet akárki,
s e kompánia tagja se lehet:
a nógrádiak drótkefe-tréfái
csontig sebzik a nyimnyám lelkeket.

Te velük iszol, együtt hahotáztok,
s úgy ülsz köztük, míg cammognak az esték:
Iszaak Babel, a vad vörös-kozákok
gyűrűjében, mikor már megszerették.

PERTU

Óh, az a pertu!
A parlagiasság!
Mint a cigányok!
– nyavalyogta fülembe megint
bősz Tohonyátska szaki;
s úgy igenel neki
nagy fenekű neje,
Teddydeh Zsófi,
mintha telekszomszédjuk
lenne a dán, meg a
belga királyi család.
– Így, bizony ám, tegeződünk,
nemzetesasszony:
főnök a víg kubikossal,
a doktor a ritka beteggel,
a tündérszép nagyanyák
tegeződnek a
szinte-kamasszal!
És csuda-módon
a furcsa szokásban
mennyi derű, szeretet,
bizalom van.
És fegyelem, gyönyörű
fegyelem – minek éppen
bősz Tohonyátska szaki
s neje nyögte a súlyát.
Úgy történt, hogy e pár
ama parlagi munkát
messze kerülve,

odakünt csak a sefteket és
a magázódást gyakorolták.
Mígnem a főnökség őket
szigorún le-Önözte,
s úgy paterolta
haza!

UKRAJNAI BOTOLÓ

Zenélő bocskor, fakanál,
verdeső nyírfa-sas,
öngyújtó-hajó, elemes
vodkázgató pasas;
zsebmelegítő szerkezet
és kulcstalan lakat,
éjjelilámpa-rádió
– polcon vagy pult alatt –,
golyóstollpuska, tankradir –
a bús hideg kiráz:
akár egy járvány, ránk terül
a vásárlási láz.
Rohanunk, hogyha X kapott
egy szép ki-tudja-mit:
kólával, pénzzel nyerni meg
a pult angyalait.
– Aztán: megláttam a botot,
a faragott, hucul-
remeket, szomszédom falán
görbült rám huncutul.
Azóta minden elveszett,
csak egy maradt, a BOT:
oroszlánfejű, kosfejű
és gyöngyházzal rakott.
Kígyót utánzó fütykösök,
a bajnok képzelet
bunkói, gőgös fokosok,
nyelükön rézveret.
Új városok, új üzletek

jönnek s mind ékesebb
koponya-zúzók, támaszok,
s megy mind összébb a zseb.
Brit úrnak rangos golfütők:
nékem hucul botok;
cipelem őket, vállamon
Zsuzsánna-varrta tok.
S Nadvornajától Csortkovig,
mint krónikás nomád:
faragott bottal üthetem
rubeljeim nyomát.

BOGORÓI DISZNÓTOR

Nagyerős vágja bele a bökőt.
Bocsánatkérő szavakat motyogva
alázatos hentesként csap a rémült,
szuper-moslékon nőtt hucul kocára,
s a hópufajkás, zúzmara-szakállú
kocsik mögül elcsituló visítás
adja tudtul a Nagy Tor kezdetét:
ilyen disznópusztítást még a csendes
Bogorodcsáni Rajon nem pipált!
A szertartásra gége-hergelő
kisüsti szilva kelt át a határon.
A perzselés szent tisztítótüzét
kazalnyi szalma táplálja. A lángok
játéka, itt, az ukrajnai hajnal
harminckét fokos hidegében, mintha
gyermekkorunk szép tüzeit idézné.
Itt toporgunk mind, itt tüsténkedünk,
lesve a nekivetkező tetemre,
melyen a kényes, hónalj-részeket
átszellemült szakértők, finoman,
hegesztőpisztoly lángjával simítják.
A disznópofa-szőrt leszedni szépen,
egy dologtalan, fontoskodó néző
telepes villanyborotvát ajánlgat...
És tart a móka, mint kölyökkorunkban.
A böllérek rendíthetetlenek.
(Komolykodó arcukon ott borong:
szorgalmuktól függ a telepi élet,
villany, meleg víz, fűtés és mozi.)

Jelentőségük súlyát a világban
úgy cipelik, mint most az ócska hordágy
vásznán a sertést, s karolják a műhely
fertőtlenített műtőasztalára.
Kívül-bévül szesszel-steril segédek
sertepitélnek Nagyerős körül, ki
összehangoló, dallamos parancsok
kíséretében dobja szét a disznót,
hogy segédei szakosodjanak.
A belsőségből Sipos úr varázsol
hajdú-zamatú hurkakeveréket;
A főböllér a kolbászt idomítja;
Nagymamáé a csizmaszárnyi töltött-
káposzták – s mellé – a leves reszortja;
sonkát faragnak Pingvin és Pomidor;
hófehérre tisztított bélzsinórok
a bősz Tűzoltó hetvenöt fokos
leheletétől kígyó-táncra kelnek,
csak Fanyűvő vonult el szenderegni:
istenkém, este legyen, aki józan.
Mámoros már a műhely is, a gépek
sohase látott „szerelést" figyelnek:
a vén satuk pofája tágra tátva,
a vasfűrész velőben korcsolyázik,
míg aprítja a sonkacsontokat,
a fúrógép lógó tokmánya lágyan
szagol fűszeres kolbászkeverékbe,
s a présgép disznósajton térdepel.

Estére kelve készen áll a trakta.
Díszes asztalnál gyertyafény világít,
mint a böllérek arcán az öröm:

hiszen a vendég asszonnyal, gyerekkel
ülhetnek itt, a kolbász illatában.
Falakon túl, az ukrajnai télben,
a Kárpátokból ide vándorolt
a hegyek legszebb sudarú fenyője,
s váltakozó fényekkel hirdeti:
toros-ünnepet ül a Bükkvidéki
Vendéglátósok műszaki brigádja!

KÉSMÍVESEK DICSÉRETE

Siffer István
ezermester-lakatosnak,
aki Ukrajnában
megalkotta számomra
az óriási rugós bicskát,
a „Bogorói jatagánt".

Bűvös szavak: BELENCSÁK, BALLA, BÖRCSÖK,
LÁSZLÓ, HARANGI, SZÁM, PINTÉR, PRASCHEK,
BOZNÁNSZKY, GÁLFI – dologra kovácsolt,
acélba vésett-jelű késesek
bélyegzőit skandálom napok óta,
vallatva egy-egy bicska-költeményt;
vad szurkoló mormolja így imáját:
legendás labdakergetők nevét.
S jó mesterek, kiket nem ismerek még,
kik nemzedékek munkakéseit
reparáltátok s csináltatok újat:
betyár-gyiloktól szemzőkésekig.
Parasztok várják a falatnyi műhely
padján ma is a kés-feltámadást,
hisz bicska nélkül nem ember az ember:
úgy bámulják a csillag-zuhogást.
S évszázadok célszerű kés-csodáit
villogtatja a mester asztala:
csillagos bicskák, ékes fejes-görbék,
és: „náder", „vőgyelt", „mitri", „maskara".

És ott a JEL a míves pengenyakban,
hogy: vállalom! hogy: ez a becsület!
E személytelen, közönyös világban
acélba merik vésni nevüket!

Párbeszéd az ágyon

Füle nőtt a barakkfalaknak:
– Elmegyek!
– Ne menj el!
– Én elmegyek!
– Ne! Még ne menj el!
– Jaj! Én elmegyek!
– Ne! Jajjaj! Még ne menj el!
Maradtak.

Ballada

1.
Jaj! Istenem! Meghalok!
2.
Jajistenem! Meghalok!!
3.
Jajistenemmeghalok!!!
4.
Szabály, te szeszélyes:
végül is felmondást kapott,
mert túl gyakran
és mindig mással
haldoklott az édes.

Szusz-visszafojtva
kúszom az ágyra.
Vigyázzban alszom
húsz éjszakája.
Csitítom orrom
harsány dudáját,
belemet fogoly-
gázok csupálják!
Bölcs bambaság ez?
Öreg szemérem?
Szép nyugodalmát
másnak ne sértsem?
– Viszonzásul a
telepi csendben:
páros nyöszörgés,
nyoszolya reccsen,
s két éje – tőlem
arasznyi formán –
ropogva, nyögve
tombol az orkán!
Harsog a nászágy
hátra-előre:
hű, hogy keverhet
az a kis szőke!
Gyötörjön engem
társtalan bánat:
deszkát döngölnek
kaszáló lábak!
Hergeli párját
nyíva-habogva!
Testem tűz, fészkem:

pokloknak pokla!
Kivet az ágyból
a vén irígység,
s hörögve rágom
szobám kilincsét!

Rossz időben – rosszkedvűen

Felhő-sisak alatt feszül,
nyüglődik a barakktábor:
kizabrálta a vénisten
jó időnket a naptárból.
Mint a részeg asztalos tett
cicusával tegnap este:
szél őrjöng a fával: kontyon
ragadja, hogy lefektesse.
Szeretkezni való idő –
dünnyögöm, csak úgy, magamban.
Ömlik a víz. Elnyűtt óvszer
araszol a híg latyakban.
Szeretkezni. Most a hártya-
falak füle hegyeződhet:
csatorna bőg – visításig
hangolhatnád szeretődet.
Szeretkezni kéne... hallod?!
Kéne, de nincs, aki hallja.
És ha lenne? Felkerülnél
– mint a többi „skalp" – a falra:
„Emlék esős településünkről."
Hossz. Átmérő. Kor.
Imádott
nőd rötyög a többi csajjal:
hányszor, meddig s hogy csinálod?

VILÁGJÁRÓ JELKÉP

Melyik szobában láttam azt a kerge
színes fotót?!
Hasa alá teperve
s ollóba fogva tonnás derekát,
gyönyörbe görbedt rinocéroszt hágott
egy bágyadt-szemű kölyök-elefánt!

Szimbólum ez – göcögték magyarázón,
s e faramuci jelkép lényege:
külföldön élő magyarok irígyelt
nemi élete.

LUKRÉCIA

A Zbrucsról halszaggal teli
szellő támad: bóklászva száll át
a bázison, s meglengeti
Lukrécia fehér szakállát.

Flangál a kislány, kecsesen
hol itt, hol ott apróz a koppja,
átkel a sóderhegyeken,
bekukkant zajos csarnokokba.

Nyakéke: rézlap, divatos
láncon táncol, s rajta a lényeg,
cirkalmas betűkből okos
passzus a buta jövevénynek:

LUKRÉCIA A NEVEM.
BETONKEVERŐ A TANYÁM.
ETESS-ITASS: ENGEDEM.
DE! – SZŰZ-VOLTÁT ŐRZI A LÁNY,
TEHÁT: SEMMI SZEX VELEM!

Befut az iroda pufók
tündéreihez csemegéért,
s míg majszolja az indigót,
hagyja magasztalni személyét,

bájait, hisz a kis büdös
jó formájú a maga módján,
s otthont idéz és ösztönöz
vigyorogni bugyuta mókán.

A morcos, kinek levelet
„ezeréve" nem hoz a posta:
ha őt nézi, rögvest nevet
s a sarat vígabban tapossa.

Vidul a bázis e botor,
ugra-bugra, fura leánykán,
akit a térmester komor,
ukrán vadőrtől nyert a kártyán.

Szomorú nekrológ
befejezés helyett:

Hej, szép építőhagyomány,
hogy az utolsó vacsorán
a búcsú asztalához ültek:
vigadni egyikük se tud –
némán ették a KECSKESÜLTET!

OLESZKA

Miként a táj: a mért idő, a múlt
fogalma is szilajon alakult,
hol éjjel-nappal ég a munka, ott
már egy év hősi múltnak számított.
Származása hát „messzi múltba vész".
Tán életmentő, féltő gyerekkéz
tuszkolta át a kerítés alatt,
látva: mórikál bent egész tucat
kövér „szobáka", gőgösködve, sőt
vadul riasztva a járókelőt.
– Egy napon arra serkent a telep,
hogy ott viháncol a gombócnyi eb,
ott rakoncátlankodik a makacs,
pityke-szemű, torzonborz szőrpamacs.
Gondjába vette Büfés-Nagyapó
(civilben bölcs, józan szakoktató).
Oleszka lett az emigráns kutya,
és nőttön-nőtt, és telt, mint a duda.
Szeszekben-ázott lelkiismeret
testálta rá ez ásványvíz-nevet.
Okos barát volt, szófogadni: gyors.
És Oleszkát elgáncsolta a sors!
Józan nevét rútul szennyezte be:
tintázni kezdett Nagyapa ebe!
Mi vitte rá, a gének torz, fura
hatalma? vodkás ősök bosszúja?
Flancos kényelme, jóléte netán?
Téliszalámis orgiák után
felnyalinthatott egy kanálnyi sört:

így lett iszákos, így lett meggyötört,
kuncsorgó korhely a pultok alatt,
hol szomjas kutya józan nem marad.
Kért, hát itatták: sörrel kezdte – majd
gatyaszaggató pálinkát nyakalt.
Ha eb vagy ember inni nem akar,
erőlteti a nagy-szívű magyar:
ezentúl nem volt ténfergés, hanem
vedelni kellett, ha ízlett, ha nem!
Mondják: piásan csúf cemende volt,
idegen kanok után kóborolt.
És másnaposan? – nyögött, reszketett,
rogyadozott, akár az emberek;
képzeletbéli macskákkal perelt
és újra ivott, vodkát lefetyelt
nyüszítve – félre kutya-becsület:
Oleszka egyre mélyebbre süllyedt!
Látom ma is: hogy beszívott szegény!
Horkolva döglik az út közepén,
s mint felbillentett sámli, megmeredt
virgácsaival tartja az eget.

OLESZKA HALÁLA

Telepünk csélcsap, négylábú bohóca,
habókos, piás alanya veszett
játékunknak: százéltű bice-bóca!
Végzeted mégis bekövetkezett.

Hökkent melósok hívták napok óta,
míg megtalálták, hol a sín vezet:
rejtőzve a riplini rakodóra,
gerendák alá tízet kölykezett!

Az volt döbbenet, mikor a megbontott
rönkhegy mélyén nyivákoló porontyok
böködték anyjuk holt-hideg hasát!

S hogy munkás népem mégsem „durva fajta'
gumikesztyűből fabrikálva dajka-
emlőt – meghagytak minden kiskutyát.

KÁROLYIÁDA

Horváth Jánosnak

Ki tudná Karcsit elfeledni?
Maga volt a fekete ördög,
maga volt a fekete villám,
maga volt a fekete szépség;
százak munkába indítója,
csípdesője, nevettetője,
stukázó slusszkulcs-tolvaja.
Ki lehetne méltó legendás,
búbánat-űző hírnevére?
Talán Lulu, a tuskólábú,
nemzetségének kajla tagja,
ki felépülvén – Bogoróból –
elszelelt egy holló-legénnyel?
Ödön, a kos, ki paprikásként
lényegült át a vad melóban
balladás betonoszlopokká?

Ki tudná Karcsit elfeledni?
Amint délben komoran strázsál
az ezüstös hővezetéken,
kémlelve a telepi légtért;
s amint rakétaként iramlik
csatázni az agresszor varjak
feketéllő kötelékével.
Hazafi volt! Maga a hűség,
tartás, szárnyaló öntudat!
– Mondják: Károlyt a „párt nevelte'
Faggyas bátyó, a pipás titkár,
romlatlan fióka-korától

pártfogolta, „beiskolázta",
s számos napfényes értekezlet
elmélyült hallgatója lett.
Ismerte a kubikoslélek
megfoghatatlan mélyvilágát!
A szikkasztó sikták után, ha
zsibbadtan „haldoklott" a jónép,
vidító színjátékra hívta
Kormost, a farkaskutya-kölyköt:
szárnyaszegett, sebesült varjat
mímelt a bitang, míg halódó
károgással vonszolta tollát,
üldözte Kormoska, toportyán-
hörrenéssel – s fordult a játék:
kutyánk loholt vonítva vissza,
nyomában felborzolt pihékkel,
kitárt szárnnyal, vámpirként Károly.
S ha unták már az oda-vissza
futkározást, a két briganti
– lármázó nézők örömére –
macskát kergetni egyesült.
Egyszer átkenték hófehérre
– legyen hát ritka fehér hollónk! –,
ő csak leste megcsúfolóját,
míg egy pálinka-szagú estén
lecsapva a bősz mázolóra,
tárcáját a tetőre vitte,
s a pemzlis havi pia-pénzét
– esküszöm – győztesen kacagva,
apró fecnikre tépte szét.
Hogy imádta a szőke nőket!
Felhők alól is észrevette,
ha a néhány, agyonbecézett

tündér közül valaki sétál:
mint az ólom, zuhant le – finom
koppintás a szeretett fejre,
s körözve kéjjel konstatálta
a szende hölgy rémületét.

Épülésünkre volt szemérmes,
halk kleptomániája is:
csipkés bugyi, pénztárca, óvszer,
cigi, colostok, kronométer,
teniszlabda, kopejka, kesztyű,
kolbász, cseresznyepaprika –
ki tarthatná számon, mi mindent
ásott el, cipelt fel a fára?
Jól tette! Míg az ökölrázók
cifrázva átkozták a hollót –
nem gyötrődtek otthoni gonddal:
az asszony – jaj – nem állt-e össze
valami jabranc léhűtővel?!

Ki tudná Karcsit elfeledni?
Komisz hónapok, fagyott bütykök,
betontépő bolygó talajvíz,
munkáshalál, családi zűrök,
átvevői kötözködések
dühítő emlék-záporában
ha kedvünk penészedni készül:
jön Károlyunk, jön, jön Keletről,
szárnyal Karcsi mélyrepülésben,
széttárt csillogó szárnya: ernyő,
védelmében a rút megszépül,
tragédiák megszelídülnek,
szétfoszlik helynév, idő, dátum,

csak a mese marad örökké:
valahol, széles Ukrajnában
volt egyszer egy fekete holló,
egy ember-szívű drága jószág,
varjúfélék bölcs fejedelme,
játszótársunk – *Corvus Corax*.

Ajánlás

Nemcsak itthon lop a magyar, nem!
Karcsit odakint elrabolták!
Galádul hazacsempészhették
eladni ketreces madárnak.
Ki tudja...?
Megértőm, barátom,
családod élén, ha Zooban
sétálva hollókra találnál,
s köztük egy beszédes-szeműre,
ki fennkölt ketrecfelelősként
– rád kacsintva – társára koppint:
üdvözöld illendően – Ő az!
A guszjatyini vidám ördög,
alias Libafalvi Károly!

HÁTORSZÁGI ASSZONYOK

Ti, hátországi nők, konok
türelmű drága asszonyok,
ti, száz-gondú otthon levők,
mi adott tartást és erőt?
Mikor indult a férfinép
– a kezdetén –, ki tudta még,
milyen gyötrelmes, ha az ágy
néma-hideg felét a vágy
fél-esztendőnként fűti fel,
és addig élni, tűrni kell?
Dolgozni nappal, este, a
gyermek mi új bajt hoz haza,
s naponta: hogyan most tovább?
Tűrni a kanok ostromát,
a gúnyt, negédes tréfaszót,
a közjóra vállalkozót
piszkálók tűszúrásait:
„Férjecskéd kint kutyálkodik?"
„Hogy tízórázik? (A hülyét!)"
„Hős párod fagyott fütyijét
hová tűzöd fel, édesem?"
Majd megcserdítik kéjesen
a vak irígység ostorát:
„Ahá, az *orenburzsoák!*
Hogy feszítnek a tetvesek!"
Ti némán tűrtök, kedvesek.
Hallgatni mi késztetne más,
mint: legyen végre egy lakás,
a szobáknak bútorzata,

s talán egy tűzpiros Lada –
hiszen a sanda heccelők
már minden megszerezhetőt
összekapartak könnyedén,
no, nem fagy-kergette, kemény
munkával, mint a párotok:
bandájuk seftelt, csalt, lopott!
– Ti, hátországi nők, konok
türelmű drága asszonyok!
Várva várt kópertákba zárt
valótok jelent itt hazát,
otthont! – A barakkok fölött
– „Ó, várj reám s én megjövök.
száll nyűhetetlenül a dal,
s remeg a telefonvonal
havonta, hogyha férjetek
fülébe gügyög a gyerek...

(Csak akkor dermed meg a vér,
s nyüszít a lélek,
ha jön a névtelen levél:
„Gyere haza, te, pénz-pecér!
Kúrják a feleséged!")

SZABADSÁG!

Hónapok óta rémálmok gyötörnek,
felgyújtva bennem azt az éjszakát:
két Volga tép – rakétaként – a völgynek,
végzet-kordonná sorjáznak a fák.
A reszkető nyíl százhatvan fölé száll,
rémes halálsikoly a négy kerék,
a tetőn mázsás barkácsgép kalimpál,
ordítanék – ha mernék – hogy: ELÉG!

Versenyezve teper a két pilóta:
Sunás Vitya és nyomunkban Nyalóka.

S e tébolyt álmom úgy pörgeti vissza,
hogy kis híján bepiszkítok, hiszen
az acélszívű is, a „Vén Csekista"
úgy lapul, mint mi, valamennyien!
A hegylakó, kit előcsalt e virtus
ricsaja – sírva keresztet vetett,
hihette: motorizált Antikrisztus
őrjöng az éji Kárpátok felett.

S e vadregény – finoman szólva – gödrös
hágóin át Volga képében röpdös.

Megbékülnék – e mélytudati stressznek
hódolva –, csupán azt nem értem én,
hogy rémálmomban jóval beijedtebb
vagyok, mint ott, a téboly közepén.
Ott flegma vigyor húzta el a számat:

– bár hátamon jég-verejték szakadt –
„Nyomás, fiúk! – hörögtem. – Mint az állat!"
Tudtam, hogy nyavalyogni nem szabad,

hisz SZABADSÁGRA repül két pilóta:
Sunás Vitya és előttünk Nyalóka!

Látlak, apám, Sós Gábor,
címzetes őrvezető
a volánnál. Mögötted
az ócska platón szétlőtt
katonák vicsorognak
a vatta-gubókban.
Látom, amint viszed őket,
a sírnivalóan
elhagyatottakat, árva
bakákat. Valahol a
semmiben dekkol a kórház.
Várja a szállítmányt:
lékelni-kifőtt szike,
várja: velő-iszamos
hadisarcra a csontfűrész,
iszonyú pedikürre
a csonkreszelő.
SZTRIJ, KALUS
és DOLINA – feketéllnek
a régi noteszben: döglött
tank-tetemen matató, kis
kósza pulyádnak ördögi
ígék. SZTRIJ, KALUS és
DOLINA: „Irtózatos éccaka!" és
„Bekerítés!"
SZTRIJ, KALUS és
DOLINA: hogy megszelídültek
az „ördögi ígék", a
régi nevek, hisz az úton

visszaköszönnek. Járok,
apám, nyomodon, visz a
Volga, a kék limuzin,
vagy a ZIL-teherautók.
Bámulom az apró
templomokat, hajlékokat
és csupa-kék színű pendelyükön
vidulok, pici házacskák
zsalu-pikkelyeit figyelem,
sose-volt jeleket
kutatok, vénséges
falakon és fákon csügg
a szemem, hogy hátha te is...
(butaság) de ha mégis...
egy nyári napon, egy csendes
harci szünetben elmosolyodtál
a félrecsapott kobakú
kupolán, meg a gólyaszobor
kutakon. Sztrij, Kalus és
Dolina, Nadvornaja: már nem
idéznek rémtörténeteket,
pusztán csupa köznapi szót,
hogy: tégla, cement, disszugáz
s ami kell még hirtelenében
a gázvezetéknél.
Hiszen itt nyüzsgünk, apa,
újra, a hajdani harcok
megbékélt mezejére vonultunk
talpig acélszerszámokban
hadakozni.
Itt van a régi
mezőny: szomszédban a német,

vonalban a lengyel, a cseh,
keletebbre a szovjetek állnak.
Mit mondok, dehogy állnak!
Ellenfelek ők! Valamennyi
erősen igyekszik a többi
szakaszt lepipálni!
Gyönyörű ez a „harc"! Nem tartunk
tűzszünetet, hisz a gép-mammutok
nekifogtak a domb-akadályt
bezabálni. Nem alhat az éj:
ívfény-sugarak vad pallosai
a sötét egeket kaszabolják.
Nincs tűzszünetünk: a szelíd,
pisze szörnyetegek – „kamatsuk" –
menetelnek a pusztákon
libasorban, majd a gigászi
aortát hónuk alá emelik
s vonszolják messzi Keletről
mind Nyugatabbra.
Járok, apám,
nyomodon: útitársam a fél
Magyarország. Hisz az építők
seregében is élnek
Szibéria táborait járt
volt katonák és helybeli
emléket kereső hadifoglyok.
Jönnek, apám, nyomodon
hadiárvák, a fogoly-
temetőkbe került s veled együtt
porladozó magyarok fiai.
Útitársaim ők: a válaszokat várók,
a miértek után nyomozók,

az elpazarolt vagy érdemes
éveiket számonkérők, az azértis
elöl haladók, – jönnek nyomodon
vezekelni.
Mikor otthon
az ország jó fele „mártir" volt,
fele „kapcabetyár": mi
tanácstalanul toporogva
figyeltük a nagy hagyatéki
vitát. Most merre? Hova?
Apa-szó nem okított,
égre törő obeliszkek márvány-
újjai nem minekünk
mutogatták először a
helyes irányt. Csak az ösztön?
A tenni? A mindig többet
akarni? Gürcölni? Miattatok is
igyekezni, apám?
S jaj, titeket, nem is egyszer,
a nemzet, az eszme nevében
megtagadott a fiú!
(Lettek ezért sokak elgyávult
figurák, janicsár-szívűek,
szökevények, alkoholisták.)
– De tesszük a dolgunkat, ma is,
otthon is, itt is, mindig
a legnehezét, bizakodva:
tudva, apám,
ti is így cselekednétek.
Fiainknak az arcotokat,
meséiteket, karotok
erejét igyekeznénk
újra-idézni – magunknak

a bölcs szavakat, a komótos
mozdulatok tüneményét.
Csak a vak mamelukság,
a pusztító belenyugvás
génjeit irtottuk ki magunkból.

A TELEP HALÁLA

Placskó Józsefnek

Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el.

Akkorra már túráztak sorba állva
„bombázók", buszok, százlábú *trélerek*
hátán obsitos földgyaluk hasaltak;
reflektor-csáppal tapogatva egymást
helyezkedtek a gépek, horgas orral
a daruskocsik is beóvakodtak
az országúti járművek mögé.
A „kapuzárók" maroknyi brigádja
kóválygott a búcsúzkodó vagányok,
kópé pilóták körül heccelődve,
harsogva, hátat lapogatva – többen
mámort mímeltek, nehogy sírjanak.

Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el.

Akkorra már kihalt a C-lakósor,
a B-sor is elnémult, csak az Á-ból
világolt egy-két szoba ablaka.
A többi fészek végleg elhagyottan
fülelt a bőgő motorok zajára.
Füleltek a folyosók, a kedélyes
altesti duda-szólók pentatonját
fortisszimóvá fokozó falak most
patkánykörmök koppjától riadoztak,
s visítozott némán a szex-tapéták
hölgykoszorúja, a társtalan éjek
csábos ölű, hoppon maradt tanúi:

míg ottfelejtett nyűtt bakancs vigyázta
e színes fali háremet, szemezve
a szép csöcsű pucér kisasszonyokkal.
És hallgatóztak a telepi utcák,
az óriási sakk-porond a téren,
rajta méternyi bábuk, mind leütve:
ezentúl nem lesz, aki sörcsatára
vidám hadrendbe vezényelje őket.

Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el.

Mikor leálltak hirtelen a gépek,
hogy az utolsó ukrajnai éjfél
csillagos csöndje emlékezetessé
fényesítse a búcsú szavait;
hogy a távoli fény-árbócok alján
önállósult turbinák sikolyából
a távozó pár foszlányt hazamentsen:
– a konvoj elé gyűltek a kutyák!
Riadozó falkába tömörült ott
bevándorolt s telep-szülötte jószág
– pilóta-kedvenc valamennyi, furcsa
névre ügyelnek: Bilux, Pótkerék,
izgága Kurbli, peckes Karburátor –
s minden ebek a reflektor-nyalábok
küllői elé kushadtak remegve,
s Oleszka kölyke: Bunkó kezdte el
azt a keserves, jajgató vonítást,
amit szűkölve követett a többi.
Kétségbeesve vonított a falka,
a csak magyar szót értő árva korcsok;
üvöltöttek a muszáj-otthonosság
bolondozó, kedves törleszkedői:

gazdát sirattak – reménytelenül.
Siratták a paradicsomi évek
szalámit-kolbászt tukmáló csodáját;
siratták a szolgálat éjszakáit,
a hálás bázisőröket, akiknek
fegyverül csak fütykös rendeltetett, s a
milliókba kóstáló gépezetre
– szelídségüket feladva – vicsorgó
véreb-osztaguk segített vigyázni.
Siratták a biztonság idegenből
ide szakadt isteneit, siratták
ragaszkodásuk cseleit: ha jöttek
komor puskások, alkalmi pecérek:
szatyor, csomagtér, kormányfülke mélye
menekítette őket a telepről,
s csak Kultúr-Zsóka dundi kiscicáján
kalandozott vérszomjasan a célgömb.
Siratták cinkos némaságukat: ha
súlyos éjeken pille-könnyű lányok
libbenték át a szigorú kerítést –
ők félrenéztek és eloldalogtak.
– Vonított, sírt elveszetten a falka,
a csúnyácska szőr-gubancok a fények
küllői között vergődve siratták
a nyugalmat, a játékot, arasznyi
létük kegyelmes, drága korszakát:

a magyar telep halálát siratták.

ORENBURGI SZONETT-KOSZORÚ

Trombitás Istvánnak

Nemcsak a nagyság, szám-csodák, LEG-ek:
kétezerhétszázötven kilométer;
ágya: a Volga, Don, Dnyeper és Dnyeszter,
lápok füzére, erdőrengeteg.

Nemcsak a képen törlő méretek:
kétmillió tonnányi acél fészkel,
Ázsiából indul s Ungvárig ér el,
átlépi száz út, tartja hegynyereg...

De az *egység,* a „kékláng-hadgyakorlat":
százmillió köbméter földet forgat
hét nemzet, s hol e cső-gigász vezet,

fölenged ember, rideg környezet,
formálható lesz, mint az engedékeny,
kezes beton az acsarkodó télben.

2.

Kezes beton az acsarkodó télben,
sátrak alatt az ötös szakaszon:
nyavalygás helyett győzni a fagyon,
hogy munkáshajlék legyen idejében!

Szállácsinálók hada, sose-tétlen:
nincs fagyszabadság, nincs nem-akarom,
csak hajrá-munka és zord alkalom
túllépni szokott otthoni szeszélyen.

Nincs áskálódás, fúrás: valahol
idejövet a „hungária-kór",
e vad métely eltűnt a balfenéken,

s úgy dolgoznak a tisztult magyarok,
hogy pisla hírük ismét felragyog
lábra kelt dombok, mocsarak tűntében.

3.

Lábra kelt dombok, mocsarak tűntében
mennyi feszültség, kudarc, próba vár.
Fürkész a falu, figyel a határ:
e zárt világ megméri őket. Ében-

szín órjás varjak tanyáznak a szélben
tekergő fákon, tengernyi madár.
Moccanatlanok, bár motor darál,
magyar szó harsog, gép vonul: idétlen

lánctalpasok, Volvók és gép-zsiráfok
s nyüzsgő emberboly – eljöttek világot
látni, keresni: pénzt, új életet?

Volt, ki múltjától futott, mást a társa
csábított vagy a teremtés varázsa,
a Nagy Kalandra épült képzetek.

4.

A Nagy Kalandra épült képzetek
földet kapartak számos diplomára:
tanárnőt sirat árva iskolája,
mert konyhalányként tripla pénze lett.

Kérgesednek kifinomult kezek.
Elektromérnök görnyed a lapátra,
és pincér, fodrász, technikus csinálja
azt, amit otthon mélyen megvetett.

A kaszti gőg, lám, alázatra kókadt
a szívekben, s új csoda így adódhat,
hogy a szabolcsi kubikos-gyerek

után, gyakorta édes úri hölgyek
mossák a vécét! – Álmélkodnak völgyek
s a vatta-párát majszoló hegyek.

5.

A vatta-párát majszoló hegyek
még emlékeznek az első csoportra:
busz-konvojukat vak eső locsolta,
zötykölődtek tudós szakemberek.

Esernyő-erdő lepte a teret
körben – belül az ünnepeltek csokra,
szóözön hullt didergő magyarokra,
a szél-pofozta eső csak esett!

És hátulról az ernyők útrakeltek:
két „bárka" védett minden ünnepeltet
az előlegzett barátság hevében.

– Meg ne fázzon a vengerszki, hiszen
csak sártengert lát s nem tudja, milyen
a Kárpátok karéja napsütésben.

6.

A Kárpátok karéja napsütésben
vagy zúzmara-lepelben: csodaszép!
Ám rút ribanc, ha fejreáll a gép
a szakadékos, jég-csapdás hegyélen.

– Húznak ezerszám, nyáron, tél-sötétben:
trélerek, Rábák, hogy legyen elég
panel, hús, friss sör. – A pilóta-nép
gödör-cselező kínjait megéltem.

Cidri rázott: ó, közúti morál!
Sziszegő fékek, síró kerekek.
Lánctalpon jár a lámpátlan halál.

„Soha többé! Csak még *egyszer* elérjem
az úticélt!" – riadt rákmenetek
mondatják *másfél* esztendeje vélem.

7.

Mondatják másfél esztendeje vélem
út-zűrjeim a szitkok szavait:
a kisokos nagyokost alakít,
ha szokatlant lát, nem köti szemérem.

Bár számos furcsa dolgát ma sem értem:
(mely meghökkent vagy mosolyra derít)
morgásaimat feloldja szelíd
ámulatom e naív-tiszta népen.

S ámulat, morgás: bizony, alig várom,
hogy újra-újra átkeljek a hágón
s enyéimmel megint együtt legyek,

mint az az ács, ki szabadsága teltén
csak izeg-mozog, s tán kimondja, mint én,
hogy otthonomból most *hazamegyek!*

8.

Hogy otthonomból most *hazamegyek:*
jelenthet Husztot és Bogorodcsánit,
vagy Guszjatyin jeges szigora csábít...
Ó, csikorgó telepi reggelek!

Vallatnom kell a szobaszegletek,
-falak irányát, polcok figuráit,
ablakom melyik égtájról világít? –
kitalálni: most hol is lehetek?

Hazamegyek: itt testvérként fogadnak,
haza: köztük e szó nem ócska máz,
haza: mert hitemnek értelmet adnak,

a párttagság itt nem foglalkozás.
És hadova nem juttat senkit élre,
hanem a férfimunka, az a mérce.

9.

Hanem a férfimunka, az a mérce
– remélhetünk még – példa is lehet,
ítélet sok-sok itthoni vigécre,
ki csak fanyalog és munkát temet.

– Mintha a vándor kubikosok vére,
baráber-ősök, ezermesterek
virtusa, mindent-bíró szenvedélye
igézte volna meg a telepet,

ahol is fürkész „detektív" a doktor,
és azt vigyázza, hogy a lázas „fondor
melós" ne lábon hordja ki a bajt;

ahol a gyengébb is igyekvő része
e nagy egésznek s önkedvére hajt,
mitől a mű méltó a büszkeségre.

10.

Mitől a mű méltó a büszkeségre:
szemfényvesztés-e, csalafinta csel?
Külföldi vírus támad az egyénre
hazánk határát alig hagyta el,

s kint úgy ügyködik, ahogy mindig kéne?
Felelősségtől „duzzad a kebel"?
Kompresszorházak ékszer-tündöklése
jelzi: a CSÍN-t még nem feledte el.

S a lakás LAKÁS és nem hiba-tárlat,
falak boldog lakókért kiabálnak
(nem támoszlopért), s ha ez sem elég:

az ajtó zár! ablak nyílik! – ez egyszer
nincs bújócska a lelkiismerettel:
mitől pucoltak vissza a henyék.

II.

Mitől pucoltak vissza a henyék
oly sebesen, ki-mi kergette őket?
Gyakran a jóbarát: „Ebből elég!
Lépj le, öcsi! Hülyítsd a felmenőket!"

Vagy rettegték a munka „jellegét":
kivitelező hajszol tervezőket?!
Rosszak a tervek? Hát minél elébb
kockás papíron újjáteremtődtek!

Haza, ha küldik – akár csak piciny
hiba miatt – egy-két pökhendi *team*
ma is kotolna rajta. – Így hatolt át

a buktatókon, „Bízzuk ezt magunkra!"-
jelszóval, s törvényt teremtett a munka
és az a fészek, a telepnyi ország.

És az a fészek, a telepnyi ország:
a mocsárra varázsolt kényelem,
hol a *szünetjel* elszorítja torkát
s a „munka hőse" bőg egy levelen;

hol nem átkozta senki még a postát,
hol felfokozott minden: szerelem,
öröm és bánat és belevalóság,
s százak csüggnek a vendég gyereken.

Az a megízlelt közös akarat
feltölti-e itthon a mocsarat?
Higgyük: sokaknak adott újra példát

a közösség képére komponált
telep – s majd ahhoz méri otthonát,
hol úgy él, alkot, kormányozza sorsát.

Hol úgy él, alkot, kormányozza sorsát,
hogy létrehozza bölcs szabályait:
1. jobb munkára hiába lazsnakolják
szóval a munkást, duma nem segít;

2. fizesd meg méltón: majd úgy végzi dolgát
(a családot nem tartja el a hit);
3. mellék-melók erejét ne rabolják;
4. kotródjon, aki kárunkra lazít;

5. vésse agyába a kinti: a társak
a hátországban készenlétben állnak
cserélni, hogyha valaki lelép!

Ment hát a munka – ki pótolhatatlan? –,
küzdött a hóban, kötésig latyakban
a bennlakó, mint itthon illenék.

14.

A bennlakó, mint itthon illenék,
megtérve ugyan tartja-e a mércét,
vagy bűvkörükbe vonják a herék,
s ügyeskedéssel fiaztatja pénzét?

Lehet, erős lesz, lehet, hogy elég.
Ám láttam kint a gyermek büszkeségét,
amint apjához igazítva léptét,
bandukoltak az újkori mesék

kék-ezüst-narancs kompresszor-csodái
alatt, láttam az atyát magyarázni:
az ő munkája ez a műremek!

– A cső, meglehet, régen összeroppan,
de a legenda él az utódokban,
nemcsak a nagyság, szám-csodák, LEG-ek.

15.

Nemcsak a nagyság, szám-csodák, leg-ek,
kezes beton, az acsarkodó télben,
lábra kelt dombok, mocsarak tűntében
a nagy kalandra épült képzetek,

a vatta-párát majszoló hegyek,
a Kárpátok karéja napsütésben –
mondatják másfél esztendeje vélem,
hogy otthonomból most hazamegyek!

Hanem a férfimunka, az a mérce,
mitől a mű méltó a büszkeségre,
mitől pucoltak vissza a henyék.

És az a fészek, a telepnyi ország,
hol úgy él, alkot, kormányozza sorsát
a bennlakó, mint itthon illenék!

1979

KIS MAGYAR TELEPI ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

A

Anyuci = másként: Manyi, Manyika:
a híres Bükkvidéki Vendéglátó
Vállalat bölcs mosolyú helytartója,
a bogorói bázis vezetője,
a telep élő krónikása, kedvelt
sztárja a helyi televíziónak –
nélküle béna volna a telep.
Arab = valódi nevét nem találom:
az általa megrajzolt „szexcsaládfa"
ág-bogait vizsgálva, könnyűszerrel
eligazodtam a nagy szövevényben:
a telepen ki kinek „sógora".
Aranyfog = helyi specialitás:
státusszimbólum nőknél, férfiaknál.
Van, kinek mind a harminckettő sárga.

B

Bajszi = legendás nagy bajszú szakács a
kétkeziek kedvence Bogoróban,
ki pompás ételeit – ráadásként –
meghitt, baráti szóval körítette.
Berkut = számomra éttermet jelent,
a Jablonickij-hágó (engedéllyel
járható) csúcsán: hol egy színarany
fogazatú vezető jaj-de-utált,
mert konok absztinensként nem vedeltem
a *csúcson* levő fők tiszteletére.
Bikapótlék = kalóriában gazdag
ételnemű: olykor liternyi tejszín,
tejfölös túró s más finom falatok.

Konyháinkon tevékenykedő néhány
hölgy szállítja felajzva érdemes,
dédelgetett párjának estelente.
Bisztrica = folyó, két ágban ered
a Kárpátokban, majd nyolcvan–kilencven
kilométer után összefonódva
csatlakozik a vén Dnyeszter vizéhez.
Bisztricázni = tisztálkodási aktus,
mikor még nem volt zuhany, csak lavór:
nyáron az építők sötétedéskor
kis csoportokban elzarándokoltak
a bölcs folyóhoz, s meztelen üleppel
élvezték a vad sodrás paskolását.
Ma mást jelent: bár ma is kis csoportban
tanyáznak le a holdsütötte parton,
ám a sodrásban láda-söröket
lubickoltatnak, majd a kis csoport
belülről mossa, hűsíti magát.
Bogoró = vagyis: Bogorodcsáni
Járási székhely a Bisztrica partján,
Ivano-Frankovszk megye ékessége:
itt zsibong *középső* telepünk.
Bogorói komisszár = rang szerint a
telep erélyes párttitkára (fenti
címét én tukmáltam reá), különben
más neve is van: Palcsi, Kicsimérges;
kajánkodó pártonkívüliek
szólítják olykor Dughagymának is.
Bubó = vérmes művezető, aki,
ha munka közben a kezére üt:
vadul felpofozza a – kalapácsot.
Bucsacs = Guszjatyin felé: pihenőhely,
járási központ pompás áruházzal:

mindig van mini-televízió
(lévén, hogy erre kevesebb magyar jár).
Buzillak, szifikém! = ijedt legények
hetyke üdvözlő szava, hogy a rémhír
megcsapta őket, mely szerint: a helység
sokak által szeretett leányzóján
ama bizonyos ősi szex-betegség
bús tüneteit vélték felfedezni.

CS

Cseh-dűlő = árok, közel Bogoróhoz:
egy vezetőtől kapta a nevét,
ki Volgával nézte meg, hogy milyen mély.
Csempészés = merész sport, de sokan űzik,
(egy-két főnök is) – rágógumi, farmer,
szőnyeg, harisnyanadrág... a fene
tudná, kívülről mi minden a sláger,
mi cuccot várnak a helyi csatornák.
Csempész leszel: ha túl morcos a vámos,
csempész leszel: ha kevés a piád,
csempész leszel: „ha elmarnak, apóca!".
Ha nem: minden marad a régiben.
Csernovci = szépséges megyeközpont
a Kárpátok alatt, a Prut folyónál.
A tizenkettedik században épült.
(Bukovinához tartozott: a csángók
ide jártak magasabb iskolába.)
Kedvelt hét végi kirándulóhelyünk.
Csócsa = kiváló ételeink sora:
mennyiségre, ízre oly tüneményes,
hogy a nagyétkű sem kér repetát!

Csortkov = város a Szeret folyó partján,
innen szállítja Guszjatyin a húst.
Csőfektetés = no, nem parázna játék:
kapitalista születésű, testes
vezetéket szocialista módon
vetett iszapos ágyba döntenek,
hogy sivítozva szülje majd a gázt.
Csutkaszárak = (oltári kitolások-
kategória I.) a szende főnök
évi rendes szabiját tölti otthon,
s kedvenc megyei lapjában saját
nevén kiemelt hirdetésre bukkan:
„Csutkaszárat korlátlan mennyiségben
veszek!" (név, utca, házszám, emelet).
Átkokat szórva illegalitásba
megy az eladók ostroma elől!

D

Dino = a huszti Ellátás közismert
bonyolítója, talán rámenős
volta miatt idézi fel neve
a Flinston-család kedves házi-szörnyét.
Diszko = önzetlen műszaki zsenik
szombat esténként hét határra szóló
lemezes-táncos bulit varázsolnak,
hol kedvenc diszko-királynő lehet
telepi lány vagy falubéli kedves.
A távoli városból taxival
robog be a frissítő utánpótlás.
Dnyeszter = az Észak-Kárpátokban indul
s ezerháromszázötven kilométert
fut végig a Fekete-tengerig.

Jellemzője, hogy sosem tud befagyni.
DÖGEVŐ = Nógrád megyei bányász:
vájár korában reggelire mindig
szardíniát vitt – innen a neve.
DRUZSBABOT = kb. hatvan centi hosszú,
ólom-belű, ügyes kábeldarab.
Hajdani „felvég-alvég" ellentétek
újjászülető „vendég-helybeli"
változata ösztönzi készítőit.
Lányok miatt, kincstári vezetékből,
szép kivitelben, nagy tételben gyártják.
(Csoda, hogy működnek a műszerek!)
Huszti licenc. Vigyázz: biciklilánccal
szemben veszít meggyőző erejéből!
DRUZSBÁZÁS = ünnep, ok a vodkázásra.
DOLINA = számunkra, hazatartva,
e város kedves útelágazás,
három hágón át juthatunk haza:
a Vereckein át Munkács felé,
a Jablonickijen Rahón keresztül,
a Torunyin át Husztra visz az út.

E

ÉJFÉLI PÁRBAJ = babgulyás után,
két szomszéd lakó kezdi vívni: „vérig"!
Páros harcuk, ha kitartó: tizennyolc
szoba ütege lép be a csatába,
s két pártra válva zeng a diadalmas,
alap-rengető gatya-háború!
ELLÁTÁS = minden dolgok közepe.
Ide tartozik: étkeztetés, szállás,
posta, kultúra, sport, utaztatás.

Európa közepe = díszes oszlop
a Jablonickij-hágón. „Állandó pont."
„Elmélyült, hosszas számítás" után
1887-ben emelték.
Ezerapró = áruház, babonázó
cikkek tára: a tésztaszaggatótól
– feszmérőn át – a fej-nagy lakatig.
Gyakori vendég a magyar, ki végleg
hazatérve majd, a felesleges
holmikból vígan nyithatna bazárt.

F

Fehér lap = hivatalosan: vüjezd.
Enélkül visszaküldnek a határról.
Nyilvántartatik, mint az útlevél
elveszthetetlen melléklete, ha
túl nagy a szád vagy rühelled a munkát,
netán lebuktál csempészés miatt:
nyílik a telepvezető fiókja,
e kis mumus-papírt kezedbe nyomják,
s nincs apelláta, kész, mehetsz haza!
Fejgép = színházi lámpa, Guszjatyinban.
Mikor kint járt a Magyar Opera
és nagy sikerű színes műsorát
Baranyi Ferenc költő konferálta:
glóriát vontam kobakja köré
e géppel – ám ő kiugrott alóla.
Foci a la Bogoró = betonpályán
űzi a bőrt a két csapat, miközben
üvölt a szurkoló: „Hajrá, fiúk!
Készültségben az ambulancia!
Az orvosok már habarják a gipszet!"

FOGADÓKÉSZSÉG = azt *is* jelenti:
az otthonról jött kiküldött milyen fej?
Ha szimpatikus: jó szállást kapott;
ha nem: az többet nem jön a telepre.
FÖLDRENGÉS GUSZJATYINBAN = volt, valóban,
hogy megmozdult a családi barakk,
a feleség – mosott – kiszól a férjnek:
„Mi az ördögöt művelsz ott, Lajos?"
A férj irígy mosollyal int a szomszéd
lakás felé: „Ó..., a fiatalok!"
FŐKOLBÁSZ = minden főnök, aki link és
szívesen bíznánk őket a kutyákra.
FŐNÖK = mindenki így szólíttatik,
ki éppen nem kétkezi dolgozó.

G

GALILEI-KÖR = nógrádi bányász-
kubikosok egylete, Bogoróban.
Felkent tagjai karakán legények
munkában, italban, becsületben.
Jelszavuk – kellő mennyiségű taglós
ital után –:
„Mégis mozog a Föld!"
GÉP = nőt jelent, még társtalan leányzót,
az építkezés sóvár kezdetén,
ha ismeretlen arcú nőnemű lényt
hozott a busz, már futott szét a hír:
„Munkára, srácok: új gép érkezett!"
GÉPBEJÁRATÁS = a fenti hírrel
induló kényes munkafolyamat.
Szakértői kupaktanács elemzi
a „gép" formáját, színét, futóművét,

jól leplezett hibáit, várható
kapacitását, cseles rigolyáit
s a nagy talányt: kit választ kezelőnek?
Sok munkát látott gépek esetén,
a gépkezelők gyakran váltakoznak.
GUGGOLÓS = helybéli illemhelyek
vad rettegéssel kiejtett neve;
ha magyart látsz rohanni országúton,
utcán – úgy görcsös száguldásuk célja:
a telepi, meghitt „angol-budi"!
GUSZJATYIN = magyarul: Libafalva.
Végvár az ötös (magyar) szakaszon.
Vidám telep, hisz messze van a központ.

GY

GYEREKEK = a kinti családosok
csemetéi közül a kis *dicsekvő:*
„És hogy éltek a SZU-ban, aranyom?"
„Ó, nagyszerűen – édes őseink
a tésztozástól állandó nyomás
alatt vonszolják magukat, mi meg
házibulizunk: pezsgő, cigi, smár!"

Megütköztek az ifjú Kelemen
hosszú haján a szovjet iskolában:
értesítik a családi tanácsot,
ki a dús fürtök vesztére szavaz.
A gyermek sztrájkol: rúd szalámival
s cipóval feltankolva két napig
tartja magát a mellékhelyiségben!
A sztrájkot végül letörte az „önkény":
hajak és könnyek hullottak a porba.

Viki picike lány még, édesanyja
négy évig várta jöttét – otthoni
doktorok szerint: reménytelenül.
Megtudva ezt: a szovjet orvosok
(mit tesz a presztízs!) mindent elkövettek,
hogy „Vengerkának" gyereke legyen.
Hosszas kórházi kezelés után, a
Győzelem Napján jött Viktória,
méltó súllyal: négy kiló tizenöttel!

Gabi (a Vén Csekista negyedik
fia) vendégként jött ki, ám azonnal
követi kapcsolatot létesített
az általunk épített iskolával.
Bogorodcsáni pionírjait
bő expozéban ismertette meg
Békés megye múltjával, jelenével.
Azóta él az ismeret-csere
Füzesgyarmat és Ukrajna között.

Laura elsős – él, mint hal a vízben.
Családi tolmács, rendre kijavítja
a felnőttek bugyuta kiejtését.
Ha a vendégség úgy jön össze: három
nyelven képes cserfelni egyidőben.
A babáival ukránul beszélget,
magyarul sír, oroszul álmodik.
GYGV = eme neves vállalat
jövetelétől számítja a rendész
a csempészés komolyra-fordulását.
Gyufázni = nem tűzcsiholást jelent, nem
unaloműző dobozpörgetést,
de egyeseknél pénzt: hisz egy kopejka

(tizenhat fillér) dobozonként, számolj:
egy-két bőrönddel hazalopva, mennyi
haszonhoz juthat a csempész-güzü?!
GYURIKA, A JÓSÁG = Pável Pavlovics
szobatársa és villamos-szakember:
„druzsbázások" és névnapok után
ő cipeli a drága hegedűt
(s olykor a Mestert) a közös szobáig.

H

HAJTJA A FŐNÖKSÉG A HÚST = a diszkók
után, hajnalban bizottságot alkot:
telepi rendész, párt, szakszervezet,
helybéli rendőr – s halkan körbejárják
az önfeláldozó fiúk szobáit,
s a tánctól fáradt, ágynak dőlt leányok
félénk csoportját hazáig kísérik.
HUCULOK = háromszázezer fölötti
lelket számláló népcsoport: hegyi
pásztorok, csodás fafaragók, híres
kerámiáik ősi hagyományok
szerint születnek, fenn, a Kárpátokban.
HUSZT = első állomás, első telep,
Tisza mentén, „bús düledékek" alatt.
A dolgozók lakókocsikban élve
háztömböket húztak s birtokba vették.
„Kényelmes élet": összkomfort, a helyi
lányok (ha muszáj) tudnak magyarul!

I

IDŐJÁRÁS = úgy mondják: liftezik.
Nyáron 35 fok pihegtet – s hipp-hopp:
felhő jön nyirkos esővel s egy óra
múltával fel kell venni a pufajkát.
Télen mértek már 40 fokot is.
IDŐSZÁMÍTÁS = moszkvai: ha hatkor
ébredsz, az otthon hajnali négy óra –
de szilveszterkor kettős az öröm:
újév nevében kétszer csókolózhatsz.
INTRIKA = az unalom szülötte.
Munkaidő után is összezárva,
bigyeredik a védhetetlen inger;
szapulni az éppen távollevőt,
hisz mindenki tud mindenkiről mindent.
IVANO-FRANKOVSZK = azelőtt: Sztanyiszláv.
(Ukrán költőről kapta a nevét,
forradalmár volt, Sevcsenko utóda,
ki Bécsben doktorált és magyar tárgyú
művet is írt: ciklust Álmos vezérről...)
Megyeközpont, iparral, egyetemmel,
s központ nekünk is: itt „uralkodik"
a Létesítmény Főigazgatóság,
nyolcszáz kilométerre Budapesttől.

J

JÁREMCSA = ékes turista-gyöngyszem
a Kárpátok keleti térde táján,
hol Kovpak apó partizáncsatáit
meséli el a modern múzeum,
s hol Operaházunk vendégszereplő

brigádjából a szép karmesterhölgyet
– míg csodálta a zúgó vízesést –
megharapta egy botfülű kutya.
JÓBARÁT = megszólítási mód, ha
nem jut eszedbe haverod neve.
JOCÓ MACSKÁI = kettő volt, két lusta,
egértől félő, láb alatt tekergő,
szobatársakat irritáló állat.
Elpusztultak pálinkamérgezésben.

K

KALUS = jelentős járási székhely,
északnyugatra fekszik Bogorótól:
hegesztéshez innen hozzuk a gázt.
KAMENYEC-PODOLSZKIJ = tüneményes,
százparkú város Hmelnyickij megyében.
A Szmotrics folyó mélységes, meredek
kanyonja kacskaringózza körbe
a várost és a török erődítményt.
Itt volt rab Karmaljuk, az ukrán Dózsa,
itt víkendezünk (külön-engedéllyel),
s innen szállít cementet Guszjatyin.
KISÜGY-MEGOLDJUK! = kilátástalannak
tűnő, fogcsikorgató helyzetekben
felhangzó, lélek-bíztató kiáltás.
És meg is oldják sokszor! S hogyha nem:
„A gázos élet majd elrendezi!"
KONSZOLIDÁCIÓ = a hősi kezdet
utáni korszak: van hideg-meleg víz,
bő étkezés a fényes étteremben,
könyvtár, mozi és kényelmes szobák.

Szakmák, szintek csendben elkülönülnek,
s az emberek elkezdik fúrni egymást!
KOOPERÁCIÓ = konszolidált
viszonyok termelte drága játék.
Az eddig tisztességesen szereplő
vállalatok űzik – kifulladásig:
ki kinek tart be észrevétlenül?!
Koszov = a huculok fővárosa,
néprajzi központ a Kárpátok alatt.
Zsibogójában illik beszerezni:
kerámiákat, fafaragást, csergét.
KUTYA = nógrádi bányász, föld alatt
szolgált húsz év után itt kubikosként
nevetteti az elcsüggedteket.
Szobája klub, pia- és vitaközpont.
A Galilei-kör pénztárosa.

L

LAMURBA ESETT = kiszámíthatatlan
idő után fellépő kórtünet, mit
„kezelő" avagy „gép-csere" követ.
LAPOSHÚS = szabolcsi „jövevényszó":
párizsit, rántottszeletet jelent.
LÁGERBETEGSÉG = három hónap múltán
jelentkezik: a páciens morózus,
majd ingerült és minden szóra robban.
Laposra verné utált szobatársát,
ki fecseg, szellent, horkol és harákol.
Ha gyakran ír az asszony: mit takarhat?
Ha nem ír: vajon kikkel hentereg?
LŐLAP = ó, igen becses dokumentum!
Sokszorosított engedély, amelyen

X főnök elvtárs jóváhagyja, hogy
Z dolgozó bekísérheti kedves
nőismerősét a magyar telepre,
s a bájos vendég éjfélig maradhat.
(Hogy *melyik* éjfélig, azt nem tudom.)
Lvov = közismert nagyváros, a honvágy
űzte munkások Bogoróból busszal
jönnek idáig, s itt ülnek vonatra.

M

MEGKÓCOLNI = hazai szemmel nézve
megoldhatatlan dolgot, helyzetet
rendezni (másképpen: „gatyába rázni").
MEGLEPETÉS I. = búcsú mámorából
eszmél fiunk a hálókocsiban:
nyög a homályban... nyújtózik... s mit érez:
tenyere alatt meztelen cici!!!
„Atyaisten, hát ennyire berúgtam?!"
morog – holott csupán egy fesztelen
lengyel leány fészkelt az üres ágyra.
MEGLEPETÉS II. = új dolgozókat
hozott a busz és közöttük egy nyalka
csokornyakkendőst: kezében hegedű!
„Melyik együttest képviseled, elvtárs?" –
kérdi a bogorói komisszár.
„Melyik együttest? Kérem, én a Posta
kubikosa vagyok" – felelt a „művész".
MOCSÁRI = nevét meghazudtoló
elegáns étterem a senki földjén:
a főnökség és a telep között.
Itt vigadnak a helybeli nagyok,
itt „druzsbáznak" a vendég magyarokkal,

itt sodorta el ötven tószt után
a rajon teljes pártvezérkarát
településünk egyik testes vezetője.
MOHA BÁCSI = szakállas, mélynövésű
szakács, ki híressé vált levelet
küldött a kezdetén még, asszonyának:
„Drága Szivem! Már annyira hiányzol,
hogy *sátor alatt* ébredek reggelente!"
Neje rohan az illetékesekhez:
minő piszokság! a család feje
csikorgó télen sátorban lakik!
MŰVÉSZEK A TELEPEN = a hatalmas
sikerek mellett kis történetek
keringnek róluk:
így a komikusról,
akit az egyik város dutyijából
könyörgött ki a telepvezetőség;
a másikról, ki infarktust kapott;
a házaspárról, kik pofozkodással
tettek pontot családi ügyeikre;
két komikáról, akik vodka s jókedv
ingerétől szelíden bepisíltek.

N

NADVORNAJA = járási székhely a
kettős Bisztrica déli ága partján.
Zúzott követ hord innen Bogoró.
NAGYERŐS = borsodi esztergályos,
mindenhez értő, csendes „bükkvidékis"
itt a telep traktorát vezeti.
NAGYMAMA = férfi: kideríthetetlen
gyökerű név, tán a szakszervezet

kell-nem-kell: mi-anyáskodunk-szokását
karikírozza, lévén ő a titkár.
NÉVTELEN LEVÉL = haza, így, egy az egyben:
„Kedves sorstársam az én férjem is
oljan szemét volt mint az öné de
én elváltam tőle de maga netegye
használjaki a pénzét az első héten
már körül volt sziva a nyaka
nagyon rondán. Egy utolsó nőtt
istenit elváltasszonyt 27 éves
sorstársam mindenek el mondja
magát még egyszersem tudta
kielégiteni rendesen ijeneket is
el mond de ersótól mindent
meg kap. Szombat Vasárnap éjel
ha a szoba üres álandójan együt
vanak és minden este is és korán
jön mink se tudunk tőle öltözni
elnézést a levélért
Viszlát"
NULLAPÁNIK = más néven: Gyűrhetetlen,
neves repülő-szakember, aki
– rút anyagi lét – most pusztán a földi,
prózai szállítások kócolója,
és kék azúrt idéző jelszava
elfúl a szörnyű sárban: „Nullapánik!
Levegőben gép még sosem maradt!"

O

ÓL = lakószoba a barakkokban.
A szállodákban lakók helyüket
kedélyesen csak cellának becézik.

Onánia = (szellemi) ha a káder
a ráérős otthoni módszerekkel
próbálja ügyeit megoldani.
Orvosi etika = az anekdoták
meséljenek a krónikás helyett:

A rendelőben kubikos topog:
– Doktor úr, fáj a fejem, mit vegyek be?
– Vedd be a f...om, attól majd kiáll!

– Sajog a fülem, haver, mit csináljak?
– Menj a doktorhoz, s begipszel derékig!

Vizsgál az orvos, szolid, kedves ember,
ám énekelve diagnosztizál:
új dolgozó figyel az áriára
s megszakítva a dalt, szól, elmenőben:
„Üzenjen értem, ha kijózanodott!"

P

Pavel Pavlovics = muzsikus, feltaláló,
hűtőipari szakember, de kint
a bogorói Ellátás Oszlopa.
Nagy dajdajok rajongott hegedűse.
A kintiekről így nyilatkozik:
„Én nem hittem, hogy parányi hazánkban
ennyi nagyszerű fej található!"
Pazsaluszta = egy építő neve:
ezt az egy szót tanulta meg kitartó
nyelvgyakorlással a négy év alatt.
Pepsi Kolja = pilóta, helikopter-
bűvész, a vendég gyerekek imádott

bálványa. Mikor dübörögve landol
a telepen, az maga örömünnep.
S hogy felrakta az elmaradhatatlan
láda üdítőt: szállhat, aki elfér!
És szívremegtető szép köröket
repül velük, amíg csak meg nem unják.
PERKÁLNI = suskát szoktak volt: ebédért,
kiránduláshoz vagy közös piára.
PINGVIN = a hűtőalkalmatosságok:
szekrények, pultok doktora, civilben
(bármilyen furcsa) szintén ezt csinálja.
PÁRBESZÉD = „Buta liba!" – mondogatja
a magyar fiú ukrán kedvesének.
„Buta kokas!" – így felel a leány.
Ó, Istenem! Mit tesz a nyelvtudás!
POMIDOR = vörös szőrzete miatt
ragadhatott rá a „paradicsom" név.
Otthon, különben, borsodi kohász.
PREM-I-SOL = mi, kint „premizornak" mondjuk:
palával burkolt, gipsz rabicfalak,
földszintes műtárgy, benne húsz szoba,
(ilyen műtárgyak alkotnak telepet)
csak a falakból spórolták ki hajdan
a flancos hangszigetelést, ezért
óvatosan lapozd a könyvedet,
még átszólnak a harmadik szobából:
„Az istenit! legyen már végre csend!"
PROM = Gázipari Minisztérium:
szovjet részről a fő-megrendelő.
PROTOKOLL I. = nagy fontosságú népes
„vonal-bejárás" s „druzsba-vacsora".
Őrjöng a konyha: hány főre terítsen?
Nem ismer senki pontos adatot.

Bölcs szervezők – csak úgy, véletlenül –
alkonyattájt a vendégkoszorút
átinvitálják egy szűkös ajtón,
hol két megbízott rezzenéstelen
arccal, suttyomban megszámolja őket,
s aki él: rohan megteríteni!
PROTOKOLL II. = miniszteriális
küldöttség jár a magyar szakaszon.
Megtudván ezt a helybeli kalapgyár,
meglepetésként díszes fejfedőt
ajándékozna – igen ám: a méret!
– Négy beosztott két napig konspirált,
amíg titokban sikerült lelopni
a magas rangú fejek méretét.
PROTOKOLL III. = telex közli: indul
hazulról a szent vállalati négyszög.
Nyüzsögni kezd a kintiek hada:
saját zsebből pezsgőt, kaviárt, vodkát
halmoznak, ajándékra gyűjtenek.
Napokig tart a bolond dínomdánom.
S a négyszög, otthon, így összegez:
„Elvtársaim, ezek a nyavalyások
milyen jómódban élnek odakint!"

Q

QPAKOLNI = a „Q" betű csak álca,
szótári csel az arányok miatt,
lévén túl sok a „K" betűs szavakból,
s így sznobosabb, bár ugyanazt jelenti:
az orenburgi szabadidő-program
nem hivatalos (ezért öntevékeny)
s legszívesebben játszott műsorát.

R

RÁDIÓ = értsd: telepi rádió.
A dolgozó hajnalban erre ébred,
s teljes erővel ezt bömbölteti
este, ha – ritkán – lány akad az ágyra.
Ha a szeszélyes éter úgy akarja:
hallod a pesti műsorkalauzt,
vagy szalagról az új rock-számokat.
– Egy másnapos hajnalban, furcsa okból,
nem szólalt meg a rádió – ezért
csak dél körül ment a telep melózni.
RÉMHÍR = hörgés az egyik telepen,
hogy *brómot* kevernek az ételekbe!
Válasz: „Majd otthon, nejeddel hitesd el,
ha nem tudsz vele semmit sem csinálni!"
ROGATYIN = a Gnyilaja-Lipa
folyó mentén, szintén járási központ:
fehér homok, amiért idejárunk.
ROBBANTOTT SERTÉS = (vagy robbantott csirke)
a fogyasztásra ítélt állatok
helybéli feldolgozási módja.
RONDA ÁLLAT = a valódi jelentést
farba rúgó, kedveskedő jelző,
telepen belül, barátok között.

S

SIMLIS = aki a hős pózában ágál,
de munka helyett vonalas dumákból
próbál minél előbb meggazdagodni.
SPARHETOVKA = Kárpát-alján csinálják

pálinkaként: sparheltok tetején
böfögő, öblös kaszrojokban főzik.
SUSKA = nem ócska csuhéjt, gubacsot
takar a változó telepi nyelvben,
de becses korpát, vagyis: munkabért,
forintot, rubelt. Különbség a kinti
s az otthoni suskák között csak ennyi:
itt aztán tényleg megdolgoznak érte!

SZ

SZABÁLY = amit, ha szó szerint betart —
hazai módon — munkás, vezető:
ma sem lenne kompresszorállomás!
SZAMAGON = répaszesz-szerű nedű:
egy avatatlan kőműves bekapva
ötszáz grammot, egy fél napig feküdt
– csomagolópapírral letakarva –
az egyik hősi emlékmű alatt.
Kész csoda: ma is alkoholizál.
SZAMOVÁRAKCIÓ = busz-karaván nal
főnökök jönnek, hogy vállalatuk
kint fáradozó EGY SZEM dolgozóját
ellenőrizzék, mi több, instruálják.
Az akció átlagban egyhetes.
Vissza: különbusz kell a csomagoknak!
SZERVES TRÁGYA = (oltári kitolások-
kategória II.) kis családja
körében pihen, ejtőzik a Titkár,
de hírnök jő, a neves bányaváros
vasúti tisztje kocog, hogy: „Szabó
elvtárs, az istenért, egy vagon trágyát
küldtek az ön címére, mit csináljak?

Magas a fekbér, mikor rakja le?!"
SZIGETI (de mikeskelemen) JÁNOS =
lakatosból lett Intézmény, Csoda!
A Zbrucs-partról, szerszámraktára meghitt
csendjéből levelez a nagyvilággal:
hadvezérek, elnökök, főtitkárok
beszámolója útján értesülnek,
hogy gázvezeték épül Guszjatyinban.
Mondják: a Munka Ünnepe előtt
agit.prop.-titkár létére levélben
kérte az istent: legyen jó idő!
– Május elsején tündökölt az Ég!
SZPIRT = tisztaszesz, higítás nélkül isszák.
Gyógyszer: (belülről) többen esküdöznek,
hogy az egyik építővállalat
vendégségbe jött PB-titkárának
reménytelen gyomorsav-túltengését
eme csodaszer gyógyította meg!
SZTRIJ = negyvenezres kerületi székhely,
országúti és vasúti csomópont.
„Verecke híres útján" kelni át:
Dolinában Sztrij felé fordulunk.
SZTROJ = Építési Minisztérium:
szovjet részről a fővállalkozó.

T

TELE VAN A TÖKÖM = vad vészkiáltás,
szinonimája: nem bírom tovább!
TEPER = sebességmeghatározás.
A kinti – átlag negyvenes – iramhoz
szokott szemek felakadása méri

s a közlekedésrendészet „dotálja”,
ha pilótánk „alacsonyan repül”.
TERNOPOL = (tüskés mező – magyarul,
idősebbekben emlékeket ébreszt).
Megyei székhely, ősi település:
itt szállnak fel a végvári vitézek,
a guszjatyiniak (ha jó a vészfék)
a hazafelé induló vonatra.
TOLDY-HÍD = műtárgy egy patak felett:
azonos nevű dolgozónk avatta,
ki kocsijával a mély patakot
a híd mellett akarta átívelni.
TRANSZGÁZ = az óriási vezeték
s az állomások üzemeltetője.
TUDATHASADÁS = a hősi hajrát
követően már annyi volt a főnök,
hogy gyötrődhetett a teleplakó:
„Kire hallgassak? Telepvezetőmre?
Osztályvezetőm bakugrásait
kövessem-é? Műszaki ellenőrök
ötleteire rángjak, én, fababu?
Hazai főnökök parancsait
teljesítsem – egyszerre, egy időben?”
TŰZOLTÓ = régen: műszerész, ha égő
gyomrát szesszel lokalizálta: pajzán
monológot ad elő „Nünükéről”.
„Felesleges” poroltók felelőse.

U

ÚJSÁGÍRÓK = meglepő, ámde róluk
kevés az emlék: egy-két „közröhej
tárgyát képező” tévedés, ivó-

kapacitásuk irígylésre méltó
határa... s igen, talán egy hősi tett:
egy zsurnaliszta lázas munka közben
nyakig merült egy telt kubikgödörbe.
UNDOR = utálat vagy flancos csömör:
ha évek hosszú során át, naponta
téliszalámi és csabai kolbász
a telepi nép hideg étele.
Ünnepelnek a gömbölyded blökik, míg
a dolgozó karéj zsíroskenyérért,
mócsingos főzőkolbászért eped.
UTAZTATÁS I. = 50–60 embert
(esetleg százat) elosztani egy (vagy
három, egymástól távoli) vagonban.
Kocogni egész éjjel a vonat
ide-oda pofozó folyosóján.
Amíg a csapat elcsigázva horkol,
kitölteni a sok-sok vámpapírt.
Csitítani az elválás szeszes
fájdalmától rikoltozó fiúkat.
És megérkezve Lvovba, Ternopolba,
majd a telepre – új csapatok élén
fordulni vissza. S így megy ez hetente.
UTAZTATÁS II. = ünnep előtt,
a hazatérő 50–60 embert
(esetleg százat vagy többet), s ezek
300–400 csomagját berakni
egy nyolcvancentis hálókocsiajtón
(gazdag a poggyász: televízió,
kempingbicikli, barkácsgép s a többi),
és mindezt rövid 5–10 perc alatt.
Eltűrni egy-két potyán utazó
lengyel magánzó testvéri pofonját.

VEGYES HÁZASSÁG = háromszáz fölött!
Legtöbbjük nem érti párja nyelvét.
Ez előny lehet összezördüléskor.
VÉN CSEKISTA = kopasz, de tiszta lelkű
eszményi ember: rendész Bogoróban.
Ha formában van: hozzá jön tanácsért
az oblaszty (megye) számos nyomozója.
VÉSZFÉKES = a heti utaztatás
erős jellemet követelő posztja:
a kallantyút markolva ellenőrzi,
hogy a társak villámgyors láncban állva
miként tömik a fülkéket degeszre,
s ha megindul az expressz és a cuccok
fele még a peronon: ő befékez!
Ha kell, többször is, míg a csomagok
s a hazatérők helyre nem kerültek.
VERHOVINA = az Északkeleti-
Kárpátok zordon, erdős hegyvidéke.
VETÉLKEDŐ = (a régi és az új
teleplakó közt) „Vegye tudomásul,
osztályvezető voltam!"
„Nagy dolog!
Itt tanárok és vegyészmérnökök
lapátolnak a kubikoscsapatban!"
VILLÁMBÉLA = ritkaszavú pilóta:
két mondata közt ötszáz kilométert
fut a kocsival – dehogy fut: repül!
VONALSZAKASZOK = ha Orenburgtól
soroljuk föl, Nyugat felé haladva:
első a szovjet, aztán jön a cseh,
lengyel, majd német s végül a magyar.

X

X, Y, Z = s valójában számos
kitűnő ember neve kimarad:
játékos becenevüket e szótár
nem dajkálhatja – tiltja a közízlés
s miket gondolna otthon a család!

Z

Zbrucs = a Dnyeszter egyik mellékfolyója
(a Monarchia hajdan eddig ért),
most szelíd ívben Guszjatyint karolja,
s benne magyar dolgozók feredőznek.
Zoloca = (aranyos, aranyoskám)
az ellátási főnökünk neve,
ki Mongóliát járt Nagy Kombinátor,
nyelvgazdagító s egyben örökmozgó.
Piros kocsiját maga navigálja,
így legtöbbször alacsonyan repül.
Aranyomnak becéz minden csinos
nőt, különösen harminc év alatt.
Zöldségesek = a megbocsáthatatlan
becstelenséget művelők neve.
Kiváltója két ifjú, büszke mérnök,
két dédelgetett szakember, akik
a vezetéknél jól megtollasodván,
zöldséges-standot nyitottak az egyik
budapesti forgalmas piacon.

1979

Tarlalom

A VAJDA FÁJA 7
A Bogorói Komisszár monológja 9
A Vajda Fája 10
Csak ezt a gesztust 12
Bonyolult a világ 13
Kesergő 15
Két fülszöveg 16
Nem értem! 20
Mulat a Vezér 21
Rézorr 23
Pertu 24
Ukrajnai botoló 26
Bogorói disznótor 28
Késmívesek dicsérete 31
Közvetítő barakkfalak 32
Világjáró jelkép 35
Lukrécia 36
Oleszka 38
Oleszka halála 40
Károlyiáda 41
Hátországi asszonyok 45
Szabadság! 47
Sztrij, Kalus és Dolina 49
A Telep halála 54

ORENBURGI SZONETTKOSZORÚ 57

KIS MAGYAR TELEPI ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR 75

ISBN 963 326 842 7

Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó
A kiadásért felel: Németh M. László igazgató
Kossuth Nyomda, 83.0412
Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Budapest, 1984
Felelős szerkesztő: Tabák András
Műszaki vezető: Jordán Gusztáv
Műszaki szerkesztő: Verseci Miklós
Terjedelem: 5,33 A/5 ív
32(1069) Zi 820 – f – 8485

Soós Zoltán verseskötetei:

Napébresztő (1963)

Aggódnak érted (1965)

Gorombakovácsok (1966)

Pityeri (1967)

Játék a fegyverekkel (1969)

Sólyatéri tél (1972)

Sólymok között egy veréb (1976)

Új versek és Gorombakovácsok (1977)

Tűzpecsét az égen (1978)

Pohárköszöntő (1978)

Hátországi portya (1982)

Kútölők (1983)

21,— Ft